

26.8.2022

1/3

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: VN/21436/2021

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi fosforin käytöstä maa- ja puutarhataloudessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua asetusluonnoksesta ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Fosforisäätelyn yleisenä tavoitteena on vesiensuojelun edistäminen, luonnonvarojen riittävyys sekä lannoitevalmisteiden turvallinen ja tarpeenmukainen käyttö. MTK pitää fosforiasetuksen tavoitteita hyvinä, mutta korostaa samalla sitä, että keinot tavoitteisiin pääsemiseksi pitää olla maa- ja puutarhatalouden elinkeinonharjoittajien kannalta tarkoituksenmukaisia ja käytännössä toteuttamiskelpoisia.

Kotieläintilojen lannan hyödyntämistä nykyistä laajemmalla pinta-alalla ja lannan prosessointia pitää edistää mm. tukitoimenpiteillä, fosforiasetuksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Lannan hyödyntämistä ei saa vaikeuttaa ja estää liian tiukalla ja yksityiskohtaisella säätelyllä, joka ei sovellu käytännön viljelytekniikkaan ja olemassa olevaan lannan levityskalustoon. Tällä hetkellä monet kasvinviljelytilat tekevät kotieläintilojen kanssa toimivaa yhteistyötä lannan hyödyntämisessä. Lantaa hyödynnetään mm. erikoiskasvitilojen viljelykierrossa lannoitteena ja maan orgaanisen aineen lisääjänä sellaisten kasvien tuotannossa, joiden viljely on maata voimakkaasti kuluttavaa. Tämän vuoksi karjanlantapoikkeuksen hyödyntämismahdollisuus on laajennettava koskemaan perunaa, avomaanvihanneksia ja muita erikoiskasveja. Erikoiskasvit kylvetään ja istutetaan usein kylmään maahan huhtikuulta lähtien, mikä korostaa starttifosforin merkitystä, Starttifosforin käyttö on oltava jatkossa mahdollista myös karjanlantapoikkeusta käytettäessä, toisin kuin tällä hetkellä.

MTK korostaa kasvien tarpeen mukaista lannoitusta ja mahdollisuutta hyödyntää nykyisten viljelykasvilajien täyttä satopotentiaalia. Myös fosforiluvuiltaan korkeita peltolohkoja pitää voida lannoittaa saavutettujen satotasojen edellyttämällä tavalla, jotta kasvien kasvuun lähtö ja satotasot voidaan varmistaa. Starttifosforilannoituksella on erityisen suuri merkitys, etenkin aikaisin kylvettävillä ja istutettavilla erikoiskasveilla. Satotasokorjaus pitää saada myös erikoiskasveille.

3§ Kokonaisfosforin huomioonottaminen lannoituksessa. Pykälässä todetaan, että lantalajeittain on käytettävä samaa perustetta lannan ravinnelaskelmassa. Muistion perusteella asia jäi hieman epäselväksi. MTK toteaa, että on tärkeää, että eri lantalajeilla voidaan käyttää eri laskentaperustetta. Esim. sian lietteelle käytetään taulukkoarvoa ja esim. kanan lannalle analysoitua arvoa.

5§ Fosforin kierrätyksen edistäminen. Pykälän vaatimukset ovat erittäin hankalasti viljelysuunnittelussa toteutettavissa ja suosii vain tiettyä, teollisesti valmistettuja tuotteita.

Pykälän kohta nro 3, jossa todetaan, että ”lannan tai mädätteen erotuksessa syntyvän jakeen typen ja fosforin suhde on vähintään 10 (g/g)” tulisi poistaa kokonaan asetuksesta. Jos erotus tapahtuu separaattorilla, niin suhdeluvun 10 g/g saavuttaminen vaatii yleensä käytännössä yksinkertaista ruuviseparaattoria kalliimman laitteiston. Suhdeluku on tarpeeton ja fosforin levityksen enimmäismäärä enintään 5 kg hehtaarille, on fosforin kierrätyksen edistämisen kannalta riittävä rajoite. Liian tiukat vaatimukset päinvastoin vähentävät lannan prosessointia ja fosforin kierrätystä kotieläintilojen lantojen osalta. Lannan separointiin pitää päin vastoin kannustaa, jotta väkilannoitteiden käyttötarve tiloilla vähenee.

Lisäksi MTK:n mielestä kohtaa nro 3 tulee rajata siten, että se koskee vain lantapohjaisia mädätteitä. MTK:n mielestä esim. puhdistamolietepohjaisen mädätteen käytön edistäminen siellä, missä fosforin käyttötarve on vähäisempi, ei ole tarpeen. Prosessiteknikan kehittyessä asetuksen ei pidä poissulkea jatkossa mahdollisesti muilla tekniikoilla prosessoituja valmis- teita, joilla kierrätysmateriaalin fosfori on eroteltu.

7 § Satotasokorjaus. MTK korostaa sitä, että fosforiasetuksen pitää mahdollistaa nykyisten viljelykasvilajikkeiden satopotentialin hyödyntäminen ja korkean laadun tuottaminen fosforiluvultaan erilaisilla peltolohkoilla. Nyt ehdotetut fosforirajat eivät sitä kaikissa tapauksissa mahdollista. Jo nyt on tutkimusnäyttöä siitä, että nykyisen ympäristökorvauksen sallitut fosforilannoitusmäärät ovat kääntäneet peltojen fosforipitoisuudet laskuun ja tyydyttävää heikompien fosforiluokkien osuus on kasvanut. Tämä ei kestäväen kasvintuotannon kannalta ole järkevää.

Tutkimusten perusteella tiedetään, että esim. 1000 kg viljaa ottaa sadon mukana maasta fosforia 4-5 kg. Satotasokorjaukseen pitää lisätä mahdollisuus satotasokorjaukseen myös esitettyä suuremmilla satotasooilla: Jos kasvulohkolla saavutettu satotaso on viljoilla enemmän kuin 5 000 kilogrammaa hehtaaria kohden vuodessa ja öljykasveilla enemmän kuin 2 250 kilogrammaa hehtaaria kohden vuodessa voi liitteen 1 enimmäislannoitusmäärään lisätä korkeintaan 3 kilogrammaa fosforia hehtaarille vuodessa jokaista saavutettua sadonlisää, viljoilla 1 000 kg ja öljykasveilla 500 kg hehtaaria kohden.

Satotasokorjaus on laajennettava koskemaan myös perunaa ja muita erikoiskasveja. Nykyisten lajikkeiden satotasot ovat korkeita ja sadon mukana poistuu maasta paljon fosforia. Ilman riittävää fosforilannoitusta kasvintuotanto ei ole pitkällä tähtäimellä kestäväällä pohjalla. Tämän lisäksi fosforin satotasokorjausta on voitava käyttää myös viljavuusluokissa 6 ja 7. Nykyisillä lannoitteiden hinnoilla kukaan ei lannoita peltoja turhaan.

8§ Fosforintasaus. Fosforintasauksen laskenta pitää voida aloittaa myös silloin, kun fosforilannoitus alittaa taulukkoarvon, eikä pelkästään silloin, kun fosforilannoitus ylittää taulukkoarvon.

10§ Fosforin käyttö viher- ja ympäristörakentamisessa. Asetusluonnoksessa ehdotetut fosforin käyttömäärät ovat korkeat maa- ja puutarhatalouden vastaaviin nähden, ottaen huomioon sen, että näiltä alueilta ei kerätä satoa. MTK:n mielestä viher- ja ympäristörakentamisen fosforipäästöjen riskejä ja vaikutuksia ympäristöön vähätellään. Ravinteet tulee saada nykyistä paremmin hyötykäyttöön, eikä tarkoituksena pidä olla niiden liiallinen sijoittaminen viheralueilla ja muualle ympäristöön. Sinänsä on hyvä, että fosforin käyttömääriä koskevat säädökset laajenevat koskemaan myös viher- ja ympäristörakentamista.

11§ Tiedostonpito viher- ja ympäristörakentamisessa. Asetusesityksen mukaan viher- ja ympäristörakentamisessa käytettäviltä kasvualustoilta ei edellytetä kokonaisfosforin määrän kirjaamista. MTK ihmettelee tätä linjausta ja muistiossa mainittua perustelua siitä, että tietoa ei ole saatavilla kasvualustan pakkausmerkinnöistä. MTK:n mielestä lainsäädännön pitää edellyttää kokonaisfosforin analysointia myös edellä mainituilta kasvualustoilta.

13§ Siirtymäsäännökset. Pykälässä todetaan, että ympäristökorvauksen sitoumuskaudelta siirtyvät fosforilannoituksen ylitykset on otettava huomioon, jos fosforilannoituksessa on käytetty fosforintasausta ja lohkon tasausjakso on kesken. Mikäli näin toimitaan, niin mahdolliset alitukset on myös otettava huomioon. Toinen vaihtoehto on, että kaikki aloittavat nollassa, asetuksen tultua voimaan, mikä olisi tasapuolista kaikille viljelijöille.

MTK:n mielestä liitteessä I säädettyjen viljoja, öljykasveja ja palkokasveja sekä yksi- ja monivuotisia rehunurmia koskevien poikkeusten "lantapoikkeus" soveltamista pitää jatkaa edelleen ja laajentaa lantapoikkeus koskemaan myös perunaa ja muita erikoiskasveja. Tässä taloudellisessa tilanteessa lantapoikkeuksen poistaminen on mahdotonta, ehdotetusta lyhyestä siirtymäajasta huolimatta. MTK arvioi kesäkuun tilanteen mukaan karjanlantapoikkeuksen taloudellista arvoa kotieläinsektorille. Mikäli puolet kotieläintilojen peltolohkoista olisivat viljavuusluokassa hyvä ja puolet viljavuusluokassa tyydyttävä, pelkästään karjanlannan typen arvo on n. 50 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi pitää huomioida karjanlantapoikkeuksen mahdollisesta poistamisesta aiheutuvat muut kulut, mm. lisäpellon vuokraus, uuden pellon raivaus, lannan kuljetuskustannusten kasvu tai uusien etäsäiliöiden ja lantaloiden rakentaminen. Toiseksi ehdotettu kahden vuoden siirtymäaika on aivan liian lyhyt, jotta muutoksen vaatimia investointeja pystyttäisiin tekemään. Nykyisessä maailmantilanteessa jo pelkästään tarvittavien laitteistojen saatavuus on rajallista ja toimitusajat pitkiä. Karjatilojen ympäristöluvissa vaaditaan 5-vuotisia levityssopimuksia yhteistyötilojen kanssa, mikä pitää myös ottaa huomioon asetusten vaatimuksia laadittaessa. Kotieläintilojen lannan hyödyntämistä nykyistä laajemmalla pinta-alalla ja lannan prosessointia pitää edistää tukitoimenpiteillä, fosforiasetuksen tavoitteiden toteuttamiseksi pidemmällä aikavälillä.

Helsingissä 26.8.2022

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Johan Åberg
Maatalousyrittäjien linjan johtaja

Mika Virtanen
Mika Virtanen
kasvinviljelyasiamies